

Summary

Zelinskaya N. The phenomenon of «Somali Piracy»: a vicious circle of political and common criminal violence. — Article.

The problem of «Somali piracy» as a manifestation and a consequence of common and political crime activation following the statehood collapse in Somalia is approached in the article. The author comes to the conclusion that the political and common violence creates a vicious circle that can be interrupted by joint efforts of the international community and the people of Somalia. A coordinated and complementary approach aimed at the formation of stable social institutions and the creation of a functional and effective state able to meet the economic and social development needs is required.

Keywords: international cooperation, piracy, terrorism, political violence, Somalia.

УДК 341.3:341.6

М. М. Гнатовський

КВАЛІФІКАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ У ПРАКТИЦІ МІЖНАРОДНИХ СУДОВИХ УСТАНОВ

Постановка проблеми. Не викликає сумнівів, що у сучасному світі міжнародне гуманітарне право (далі — МГП) як галузь міжнародного права, спрямована на обмеження застосування насильства під час збройних конфліктів, не тільки зберігає, але і збільшує свою актуальність. Утім, у позитивному МГП відсутнє повне визначення всіх ситуацій, до яких воно застосовується. Так, Женевські конвенції про захист жертв війни від 12 серпня 1949 р. (далі — ЖК) у спільній статті 2, Додатковий протокол I (далі — ДП I) та Додатковий протокол II до них від 8 червня 1977 р. — у ст. 1 (у кожному з Додаткових протоколів її зміст відрізняється) називають ситуації, до яких вони застосовуються, проте не містять чітких та недвозначних критеріїв, за якими такі ситуації можна визначити. Це створює одну з найбільш серйозних проблем у практичному застосуванні МГП, оскільки його норми не діють у ситуаціях, що не перетинають відповідний «порог застосування» (а є, наприклад, «внутрішніми заворушеннями» або «внутрішньою напруженістю»). Крім того, міжнародно-правове регулювання збройних конфліктів міжнародного та неміжнародного характеру, всупереч численним закликам до уніфікації, досі доволі суттєво відрізняється як за джерелами, так і за змістом. За недостатньої чіткості конвенційних формулювань у питанні кваліфікації збройних конфліктів особливої ваги набувають рішення міжнародних судових установ.

Стан дослідження. Проблемі кваліфікації збройних конфліктів у доктрині МГП присвячені численні наукові праці. Зрештою, без розгляду цього питання не може вважатися повноцінним жодний систематичний виклад МГП. Вужча проблема кваліфікації збройних конфліктів у практиці міжнародних судових установ детально вітчизняною міжнародно-правовою наукою не розглядалася, проте у різному обсязі ставала предметом уваги Т. Мерона [1], Дж. Стюарта [2], Ж.-Ф. Квегінера [3], Г. Цибери [4, р. 259–342], Е. Каллена [5], С. Віте [6] та

інших. Утім, практика міжнародних судових установ із застосування МГП постійно збагачується новими рішеннями та підходами, а чимало проблем кваліфікації збройних конфліктів і досі залишаються без чіткого вирішення. Серед таких проблем, безумовно, і питання особливостей кваліфікації міжнародних збройних конфліктів (далі — МЗК).

Мета і завдання дослідження. Метою статті є виявлення критеріїв кваліфікації МЗК шляхом аналізу рішень міжнародних судових установ. З огляду на цю мету дослідження має такі завдання:

- визначити нормативні засади кваліфікації збройних конфліктів;
- дослідити критерії, які застосовуються міжнародними судовими установами для кваліфікації МЗК;
- з'ясувати відмінності у підходах міжнародних судів та трибуналів до кваліфікації збройних конфліктів.

Виклад основних положень. Важливість практики міжнародних судів для правильного розуміння сучасного МГП загальновідома. Зокрема, з питання визначення поняття «збройний конфлікт» вже хрестоматійним стало посилання на рішення Апеляційної палати¹ Міжнародного кримінального трибуналу щодо колишньої Югославії (далі — МКТЮ): «Збройний конфлікт має місце щоразу, коли держави вдаються до застосування сили або коли відбувається тривалий збройний конфлікт між урядовими силами та організованими збройними групами або між такими групами всередині однієї держави» [7, пара. 70].

Як констатує Е. Давід, з цього визначення випливає, що поняття збройного конфлікту не є однозначним — його зміст змінюється залежно від того, про який з двох типів збройних конфліктів йдеться. Розбіжність між МЗК та неміжнародними збройними конфліктами (далі — НМЗК) є критично важливою, оскільки МГП застосовується повністю лише у випадку МЗК, тоді як до НМЗК застосовується лише частина його норм [8, с. 115].

Коментуючи тенденцію до стирання розбіжностей між двома типами збройних конфліктів, що характерна для розвитку МГП впродовж останніх двох десятиліть, Апеляційна палата МКТЮ підкреслила, що до цього спричинилося збільшення кількості громадянських війн, зростання їхньої інтенсивності та впливу на міжнародне співтовариство загалом, а також розвиток міжнародного захисту прав людини [7, пара. 97]. Утім, поступове стирання розбіжностей між регулюванням двох типів збройних конфліктів не привело до їхнього зникнення: «На згадку заслуговують два такі обмеження: i) лише деякі норми та принципи, що регламентують МЗК, були поступово поширені й на НМЗК; та ii) вказана еволюція не привела до повного та механічного перенесення цих норм на НМЗК: застосовуватися до них стала, скоріше, їхня загальна сутність, ніж детальна регламентація, яку вони можуть містити» [7, пара. 126]. Зважаю-

¹ Автор не вбачає підстав використовувати українською мовою термін «камера», який вживається у російському тексті установчих документів МКТЮ, адже у автентичному тексті Статуту Міжнародного кримінального суду (МКС) для позначення ідентичного поняття російською вживають термін «палата»; порівняймо з англійським терміном «chamber» та французьким — «chambre», що вживаються щодо і МКТЮ, і МКС.

чи на збереження важливості дихотомії МЗК та НМЗК, є сенс розглянути їхню кваліфікацію міжнародними судовими установами, насамперед — МКТЮ та Міжнародним Судом (далі — МС ООН), а також Міжнародним кримінальним судом (далі — МКС). У цій статті ми обмежимося питанням кваліфікації МЗК.

Спільна ст. 2 ЖК передбачає, що вони застосовуються в усіх випадках: 1) оголошеної війни; 2) будь-якого іншого збройного конфлікту, що може виникнути між двома чи більше державами, навіть якщо стан війни не визнаний однією з них; 3) часткової або повної окупації території державами, навіть якщо цій окупації не чиниться жодний збройний опір [9, р. 27]. ДП I у ст. 1 уточнює, що ситуації, описані у спільній ст. 2 ЖК і є власне МЗК, а також те, що до них слід прирівнювати «збройні конфлікти, в яких народи ведуть боротьбу проти колоніального панування, іноземної окупації та расистських режимів для здійснення свого права на самовизначення /.../» [10, р. 33].

Основні проблеми, що привертала увагу міжнародних судових установ, постають у ситуаціях так званої «інтернаціоналізації» збройних конфліктів, що розпочиналися як неміжнародні. Початок новітній практиці з цього питання було покладено рішенням Апеляційної палати МКТЮ у згадуваній вище справі Тадича. Серед таких питань одним із перших була кваліфікація збройного конфлікту у колишній Югославії. У цьому зв'язку Апеляційна палата МКТЮ зазначила: «Безспірно, що збройний конфлікт є міжнародним, якщо він відбувається між двома або більшою кількістю держав. Крім того, у випадку НМЗК, що виникає на території держави, він може стати міжнародним (або, залежно від ситуації, мати міжнародний характер та існувати поруч із НМЗК), якщо (i) інша держава втрутиться у цей конфлікт своїми військами, або ж якщо (ii) деякі з учасників НМЗК діють від імені тієї іншої держави» [11, para. 84].

Отже, Апеляційна палата МКТЮ визначила два альтернативні критерії, за наявності яких можна вести мову про перетворення НМЗК на МЗК. Обидва вони, на перший погляд, є доволі логічними, проте їхнє подальше застосування у міжнародній судовій практиці є неоднозначним. Розглянемо перший з цих двох критеріїв — втручання у конфлікт військ іноземної держави.

Одним з прикладів застосування цього критерію у практиці МКТЮ є рішення у справі Блашкіча, у якому судова палата МКТЮ встановила, що існують «більш ніж достатні підстави для того, щоб розглядати конфлікт як міжнародний» з огляду на «пряме втручання Хорватії до Боснії і Герцеговини» [12, paras. 75, 76, 94]. Головним мотивом для такого висновку була не чисельність хорватських військовослужбовців, а воєнні дії, у яких вони брали безпосередню участь. Ці дії відбувалися поза межами основного театру воєнних дій [12, para. 94].

Подібна аргументація призводить до висновку, що іноземне військове втручання, яке навіть непрямо зачіпає самостійний НМЗК, перетворює такий конфлікт на міжнародний. Дійсно, саме такого висновку і доходив МКТЮ у подальших рішеннях, зокрема у справі Кордича і Черкеза [13, para. 108] та справі Налетича та Мартиновича [14, para. 194]. Доволі цікавим є рішення судової палати МКТЮ про перегляд обвинувачення у справі Раїча, у якому, серед ін-

шого, зазначається: «Рішення Апеляційної палати про юрисдикцію у справі Тадича не встановило кількісних характеристик втручання іноземної держави, необхідного для перетворення НМЗК на МЗК» [15, para. 12]. Далі палата доходить висновку, що міру необхідного втручання можна визначити як «суттєву та тривалу» [15, para. 21]. Цитоване рішення піддається цілком обґрунтованій критиці Дж. Стюартом, оскільки категорії «суттєвий» та «тривалий» є недостатньо конкретними, а також через те, що у МГП до МЗК подібних критеріїв не висувають [2, р. 329]. Тим не менш, певна градація іноземного військового втручання все ж є необхідною, адже саме вона може дати відповідь на питання про те, коли таке втручання перетворює НМЗК на МЗК, а коли виникає інша ситуація, про яку йшлося у рішенні Апеляційної палати МКТЮ у справі Тадича — МЗК існує одночасно з НМЗК [16].

Питання про приписування державі відповідальності за діяльність іноземних недержавних акторів, що також є вирішальним для кваліфікації збройного конфлікту, є хрестоматійним прикладом суперечності у позиціях МС ООН та МКТЮ. Головний судовий орган ООН вперше висловився з цього приводу у 1986 р. у справі про військову та воєнізовану діяльність у Нікарагуа та проти Нікарагуа [17], відповідаючи на питання про відповідальність США за порушення МГП, вчинені антиурядовими збройними силами у Нікарагуа («контрас»), що, як встановив Суд, були організовані та підготовлені США, отримуючи від них фінансування та озброєння. Суд виходив з визнаного у праві міжнародної відповідальності загального принципу, згідно з яким поведінка приватних осіб та їхніх груп не може бути приписана державі, якщо тільки такі особи або групи фактично не діють за вказівками держави, під її керівництвом та контролем¹. Для виникнення юридичної відповідальності США необхідно в принципі довести, що ця держава здійснювала ефективний контроль за військовими та напіввійськовими операціями, під час яких було вчинено заявлені порушення» [17, paras. 109, 115].

Як відомо, Апеляційна палата МКТЮ у справі Душко Тадича не погодилася з таким підходом, застосувавши для цілей кваліфікації збройного конфлікту при вирішенні питання про індивідуальну кримінальну відповідальність концепцію «загального контролю» (overall control), що не вимагає доказів безпосереднього керівництва з боку держави діями, які порушують МГП. При цьому було застосовано доволі різкі оцінки позиції МС ООН в частині, що стосується концепції «ефективного контролю» — вона була охарактеризована як така, що суперечить логіці права міжнародної відповідальності та практиці держав та судових установ [11, para. 116]. Натомість Апеляційною палатою МКТЮ було запропоновано три ситуації, за яких слід вважати тих чи інших недержавних акторів як таких, що діють від імені держави. По-перше, коли мова йде про дії окремої фізичної особи або невійськової організованої групи, слід вважати, що вони діяли як фактичний орган держави, «слід переконатися, чи давала та

¹ Див. статтю 8 Статей про відповідальність держав за міжнародно-протиправні діяння у редакції 2001 р. (Проект статей об ответственности государств за международно-противоправные деяния, принятый на 53-й сессии Комиссии международного права ООН. — Нью-Йорк, 2001).

держава індивіду або групі, про яких ідеться, точні вказівки щодо вчинення конкретної дії, або ж треба встановити, що протиправна дія була публічно підтримана або схвалена *ex post facto* відповідною державою». По-друге, коли йдеться про контроль з боку держави над збройними силами, добровольцями або воєнізованими загонами, «контроль повинен мати загальний характер (та не повинен обмежуватися лише наданням фінансової допомоги, військового обладнання або організацією навчання), але він не повинен «заходити настільки далеко, щоб включати видання конкретних наказів державою або керування з її боку кожною окремою операцією» [11, пара. 137]. По-третє, Апеляційна палата наводить приклад «входження індивідів до органів держави через їхню фактичну поведінку у структурі держави» [11, пара. 141–143].

Оцінюючи запропонований МКТЮ підхід до встановлення відповідальності держави за дії недержавних акторів та, відповідно, критеріїв кваліфікації МЗК, слід підкреслити, що він не відрізняється чіткістю. Вагання щодо нього серед самих суддів підсумовано в окремій думці М. Шахабуддіна, який висловлює сумнів у необхідності заперечувати правильність рішення МС ООН у справі Нікарагуа проти США, вважаючи його цілком правильним [18, пара. 17]. Критикується це рішення МКТЮ і в літературі — не стільки з точки зору висновку Трибуналу щодо кваліфікації збройного конфлікту у Боснії і Герцеговині, скільки через загальну непереконливість та складність практичного застосування у майбутньому. Так, Л. Муар характеризує всю частину рішення Апеляційної палати у справі Тадича, що стосується питання «загального контролю», як «непотрібні (та насправді сумнівні) міркування» [19, р. 49]. Дж. Стюарт вважає, що застосування критеріїв «загального контролю» до МГП «підриває можливість послідовного та принципового застосування гуманітарних норм в умовах інтернаціоналізованих воєнних дій» [2, р. 327].

Дійсно, у питанні про перетворення НМЗК у МЗК залежно від міри контролю, який здійснюється іноземною державою над антиурядовими силами, яскраво проявляється одна з найбільших проблем судового застосування МГП. Рішення міжнародних судових установ дають багато підстав для наукових дебатів, проте сторонам конкретного збройного конфлікту може виявитися дуже непросто керуватися ними як основою для тлумачення договірних та звичаєвих норм МГП, якщо їхній зміст не до кінця зрозумілий вченим, а тим більше, коли ці рішення суперечать рішенням іншої, абсолютно не менш авторитетної міжнародної судової установи — МС ООН.

Останній у рішенні по суті справи про застосування Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Боснія і Герцеговина проти Сербії та Чорногорії) 2007 р. [20] змушений був знову висловитися з питання про приписування державі відповідальності за дії недержавних акторів. Розглянувши концепцію «загального контролю», сформульовану Апеляційною палатою МКТЮ у 1999 р., МС ООН відкинув її з двох причин. По-перше, на його думку, МКТЮ висловився з питання, яке не було необхідним для здійснення ним своєї юрисдикції [20, пара. 403]. По-друге, Суд заявив, що критерій «загального контролю» є «непереконливим» при визначенні відповідальності

держави за дії збройних сил та воєнізованих загонів, що не входять до числа її офіційних органів з огляду на два аспекти. Перший полягає у тому, що «логіка не вимагає застосування однакових критеріїв для вирішення двох питань, природа яких дуже відрізняється», а отже міра участі держави у збройному конфлікті може відрізнитися від тієї, за якої настає її відповідальність [20, para. 405]. Другий аспект полягає у тому, що концепція «загального контролю» надмірно розширяє сферу відповідальності держави, оскільки виходить за межі критеріїв, визначених у ст. 8 Статей про відповідальність держав за міжнародно-протиправні діяння [20, para. 406].

Не викликає подиву, що і це рішення міжнародної судової установи було піддано жорсткій критиці, насамперед — з боку одного з безпосередніх авторів рішення Апеляційної палати МКТЮ у справі Тадича А. Кассезе [21]. Проте послідовне відстоювання головною судовою установою ООН свого підходу та його явна суперечність з підходом найбільш продуктивного (принаймні, за кількістю рішень) органу міжнародного кримінального правосуддя в історії людства лише ускладнює і без того непросте завдання кваліфікації як міжнародних тих збройних конфліктів, що розпочиналися як суто внутрішні.

На нашу думку, застосування критерію «загального контролю» суто для цілей кваліфікації збройного конфлікту (а не для цілей права міжнародної відповідальності) є, судячи з усього, найбільш конструктивним підходом до вирішення проблеми трансформації НМЗК у МЗК (його «інтернаціоналізації»). Це припущення підтверджується і першими справами МКС, у якому йому довелося відповідати на питання про «загальний контроль». З точки зору палати попереднього провадження МКС, висловленої у справі Томаса Лубанги, загальний контроль держави над озброєним угрупованням передбачає, що «ця держава відіграє певну роль в організації, координації і плануванні воєнних операцій, здійснюваних озброєною групою, окрім фінансування та матеріального забезпечення, навчання її членів, а також оперативної підтримки, що їй надається» [22, para. 211]. Підтвердження такого підходу можна знайти у інших справах, що розглядаються МКС [23, para. 240].

Висновки з дослідження і перспективи подальших розробок у цьому напрямі. Підводячи підсумки аналізу практики міжнародних судових установ щодо кваліфікації МЗК, слід відзначити, що вона, незважаючи на брак одноманітності та практичні проблеми застосування, є корисним матеріалом для тлумачення положень позитивного МПП. Допоки у міжнародному праві зберігається необхідність розрізняти МЗК та НМЗК, правильне вирішення цього питання буде потребувати, окрім добросовісності та здорового глузду, доброго знання присвячених йому рішень міжнародних судів та трибуналів, а отже — і подальших досліджень цієї проблематики.

Література

1. Meron T. Classification of Armed Conflict in the Former Yugoslavia: Nicaragua's Fallout / Theodor Meron // The American Journal of International Law. — Vol. 92. — No. 2, April 1998. — P. 236–242.

2. Stewart J. G. Towards a single definition of armed conflict in international humanitarian law: A critique of internationalized armed conflict / James G. Stewart // *International Review of the Red Cross*. — Volume 85. — Issue 850, June 2003. — P. 313–350.
3. Quйguiner J. — F. Dix ans aprиs la crйation du Tribunal рїnal international pour l'exYougoslavie: йvaluation de l'apport de sa jurisprudence au droit international humanitaire / JeanFranzois Quйguiner // *Revue Internationale de la CroixRouge*. — Volume 85. — Issue 850, June 2003. — P. 271–311.
4. Zyberi G. The Humanitarian Face of the International Court of Justice. Its Contribution to Interpreting and Developing International Human Rights and Humanitarian Law Rules and Principles / Gentian Zyberi. — Antwerpen — London — Portland : Intersentia, 2008. — 523 p.
5. Cullen A. The Concept of Non-International Armed Conflict in International Humanitarian Law / Anthony Cullen. — Cambridge University Press, 2010. — 219 p.
6. Vitї S. Typology of armed conflicts in international humanitarian law: legal concepts and actual situations / Sylvain Vitї // *International Review of the Red Cross*. — Volume 91. — Issue 873, March 2009. — P. 313–350.
7. Prosecutor v. Tadić, International Tribunal for the former Yugoslavia (ICTY) (Appeals Chamber), Case No. IT-94-1 «Priјedor», Decision on the Defence Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction, 2 October 1995.
8. Давид Э. Принципы права вооруженных конфликтов: Курс лекций / Эрик Давид. — Пер. с франц. — 2-е русское издание, основанное на 4-м французском издании, с дополнениями автора. — М. : МРКК, 2011. — 1141 с.
9. Geneva Convention for the Amelioration of the Condition of the Wounded and Sick in Armed Forces in the Field. Commentary / Under the general editorship of Jean S. Pictet. — Geneva : ICRC, 1952. — 466 p.
10. Commentary on the Additional Protocols of 8 June 1977 to the Geneva Conventions of 12 August 1949 / Ed. by Y. Sandoz, Ch. Swinarski, B. Zimmermann. — Geneva : ICRC : Martinus Nijhoff Publishers, 1987. — XXXV p., 1625 p.
11. Prosecutor v. Tadić, ICTY (Appeals Chamber), Case No. IT-94-1 «Priјedor», Judgement of 15 July 1999.
12. Prosecutor v. Tihomir Blaљkić, ICTY (Trial Chamber), Case No. IT-95-14 «Laљva Valley», Judgement of 3 March 2000.
13. Prosecutor v. Dario Kordić and Mario Čerkez, ICTY (Trial Chamber), Case No. IT-95-14/2 «Laљva Valley», Judgement of 26 February 2001.
14. Prosecutor v. Mladen «Tuta» Naletilić and Vinko Martinović, ICTY (Trial Chamber), Case No. IT-98-34, Judgement of 31 March 2003.
15. Prosecutor v. Ivica Rajić, ICTY (Trial Chamber), Case No. IT-95-12-R61, Review of the Indictment Pursuant to Rule 61, 13 September 1996.
16. Prosecutor v. Tihomir Blaљkić, ICTY (Trial Chamber I), Case No. IT-95-14 «Laљva Valley», Judgement of 3 March 2000. Declaration of Judge Shahabuddeen.
17. Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua v. United States of America). Merits, Judgment. I. C. J. Reports 1986, p. 14.
18. Prosecutor v. Tadić, ICTY (Appeals Chamber), Case No. IT-94-1 «Priјedor», Judgement of 15 July 1999, Separate Opinion of Judge Shahabuddeen.
19. Moir L. The Law of Internal Armed Conflict / Lindsay Moir. — Cambridge University Press, 2004. — XIX, 306 p.
20. Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Bosnia and Herzegovina v. Serbia and Montenegro), Judgment, I. C. J. Reports 2007, p. 43.
21. Cassese A. The Nicaragua and Tadić Tests Revisited in Light of the ICJ Judgment on Genocide in Bosnia / Antonio Cassese // *The European Journal of International Law*. — 2007. — Vol. 18, No. 4. — P. 649–668.
22. Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo, International Criminal Court (ICC) (Pre-Trial Chamber), Case No. ICC-01/04-01/06, Decision on the confirmation of charges, 29 January 2007.
23. Prosecutor v. Germain Katanga and Mathieu Ngudjolo Chui, ICC (Pre-Trial Chamber), Case No. ICC-01/04-01/07, Decision on the confirmation of charges, 30 September 2008.

Анотація

Гнатовський М. М. Кваліфікація міжнародних збройних конфліктів у практиці міжнародних судових установ. — Стаття.

Проблема кваліфікації збройних конфліктів є ключовою для всіх без винятку випадків застосування МГП. Брак у договірному міжнародному праві точних дефініцій понять «збройний конфлікт», «міжнародний збройний конфлікт», «неміжнародний збройний конфлікт» та критеріїв їхнього визначення призводить до необхідності звертатися до практики міжнародних судових установ. Як показано у статті, ця практика теж не відзначається одноманітністю, проте є цінним дороговказом для правильної відповіді на питання кваліфікації міжнародних збройних конфліктів.

Ключові слова: збройний конфлікт, міжнародний збройний конфлікт, неміжнародний збройний конфлікт, загальний контроль, ефективний контроль, Міжнародний Суд, Міжнародний кримінальний трибунал щодо колишньої Югославії, Міжнародний кримінальний суд.

Аннотация

Гнатовский Н. Н. Квалификация международных вооруженных конфликтов в практике международных судебных учреждений. — Статья.

Проблема квалификации вооруженных конфликтов является ключевой для всех без исключения случаев применения международного гуманитарного права. Отсутствие в договорном международном праве точных дефиниций понятий «вооруженный конфликт», «международный вооруженный конфликт», «немеждународный вооруженный конфликт» и критериев их определения приводит к необходимости обращаться к практике международных судебных учреждений. Как показано в статье, такая практика также не отличается единообразием, но является ценным указателем для правильного ответа на вопросы квалификации международных вооруженных конфликтов.

Ключевые слова: вооруженный конфликт, международный вооруженный конфликт, немеждународный вооруженный конфликт, общий контроль, эффективный контроль, Международный Суд, Международный уголовный трибунал по бывшей Югославии, Международный уголовный суд.

Summary

M. M. Gnatovskyy. Qualification of international armed conflicts in the jurisprudence of international courts and tribunals. — Article.

The problem of qualification of armed conflicts remains a key issue, without exception, for all cases when international humanitarian law is applied. International treaty law lacks precise definitions of what is an armed conflict, an international armed conflict or a non-international armed conflict, as well as criteria for their qualification. Therefore, it is reasonable to take a look at the jurisprudence of international courts and tribunals. As demonstrated in the article, such jurisprudence itself lacks consistency; however, it remains a valuable guide for finding the correct answer to questions related to the qualification of armed conflicts.

Keywords: armed conflict, international armed conflict, non-international armed conflict, overall control, effective control, International Court of Justice, International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia, International Criminal Court.